

03 november 2011

60 år siden Svaneke fik offentlig vandforsyning fra et vandværk

Den 6. november 2011 er det 60 år siden, at Svaneke som den sidste købstad i Danmark, fik offentlig vandforsyning fra et vandværk.

Den 6. november 1951 kunne man nemlig åbne for vandhanen for første gang og fra da af slap man for at skulle gå til en pumpe og hente vandet hjem derfra i en spand. Det havde været et stort ønske i meget lang tid, og endelig gik det i opfyldelse.

Sidst på året i år vil Svaneke Vandværk & Pumpestation ved Vaseåen have 60 års jubilæum og i slutningen af næste år (2012) kan vi fejre Svaneke Vandtårns 60 års jubilæum. Vandtårnets jubilæum har vi planer om at markere på særlig vis.

Disse 2 begivenheder og om de to bygninger mm. vil vi senere komme med nærmere information om.

Allerede i 1910 havde Svaneke byråd haft planer om et vandværk, men det konstaterede, at der ikke var penge til et sådant. I tidens løb kom der mange henvendelser til byrådet med ønsket om et vandværk, men hver gang var svaret, at der ikke var økonomi til det. I 1949 opstod så tanken om et vandværk som et andelsselskab. Der blev foretaget en uforpligtende tilmelding. Omkring 30 % af husstandene meldte sig og der blev derefter holdt et borgermøde, for at rette endnu en henvendelse til byrådet, denne gang med den hensigt, at værket kunne blive en kommunal opgave. På det nyvalgte byråds første møde den 12. april 1950 foreligger borgerhenvendelsen.

Det var nu et nyt byråd, og det havde fået en ny ung borgmester: Emil Andersen, med ham i spidsen vedtog Svaneke byråd, at det foreslåede projekterede anlæg skulle være et kommunalt vandværk. Det skete på et ekstra ordinært byrådsmøde den 19. april 1950, hvor også civilingeniør Preben Wistisen sammen med civilingeniør Jørn Klint-Jensen antages som rådgivende ingeniører - og med entreprenør V. Jensen-Gaard, skrives der kontrakt på anlægget af den fælles vandforsyning - det vil sige ledninger mm. - dog eksklusiv pumpestation og vandtårn.

Hele sommeren bores der efter vand ved Vaseåen og til sidst mener man at have en boring, der giver vand nok. Byrådet erklærer sig tilfreds, og arbejdet med den nye vandforsyning kan sættes i gang. Rør nedlægges i gaderne, hvor der må sprænges mange steder på grund af klippe i undergrunden.

Byrådet tager beslutningen om et evt. vandtårn lidt senere.

Der hentes vand fra pumpe ved Bykilden, den var en af de pumper man benyttede, indtil Svaneke endelig fik sit vandværk. Billede fra ca. 1950. Fotograf Johannes Hammer.

Teksten herunder er fra avisartikel den 7. nov. 1951 med beskrivelse af begivenheden – åbning af vandet, den 6. nov. 1951. Desværre er der ikke blevet fundet nogen billeder fra denne begivenhed.

Avis artikel fra Bornholms Tidende

Borgmesteren aabnede for Vandet i Svaneke.

Byens nye Vandværk taget i Brug i Gaar.

Dagen i Gaar blev en historisk dag for Svaneke. Det nye Vandværk blev taget i Brug. Det skete ved en lille Indvielseshøjtidlighed, der fandt sted ved Pumpestationen i Listed. Kl. 10 om Formidagen samledes Repræsentanter fra Byraadet med Borgmester Emil Andersen i spidsen. Desuden var der mødt de Teknikere og Arbejdere, der har medvirket ved Arbejdet med Vandforsyningen.

Borgmesteren anførte i sin Tale, at Arbejdet med at skaffe Svaneke et Vandværk havde stødt paa en Del Vanskeligheder, hvoraf ikke alle endnu var overvundet, han udtrykte Haabet om, at Vandværket maatte blive til Glæde og Nytte for byen og sluttede med at rette en tak til Ingeniører, Entreprenører, Formænd og Arbejdere for det Arbejde, der var udført.

Der aabnes For Vandet

Nu aabnede Borgmesteren for Vandtilførslen, og Vandet begyndte at strømme ind mod Byen. Derefter havde de forskellige af de fremmede Herrer Ordet. Entreprenør Chr. Jensen, Kolding, takkede for Byraadets Initiativ i denne Sag og adresserede Takken til Borgmesteren. Endvidere var der Taler af Ingeniør Wistisen, Montør Buch og Byraadsmedlem, Arbejdsformand Jens Møller.

Intet klikkede

Ved en derefter foretaget Afprøvning af forskellige Vandhaner i Byen, blev det konstateret, at Vandtilførslen fungerede upaaklageligt. Der vil dog ikke lige straks komme Vand i Rørerne i alle Byens kvarterer.

Man er nemlig ikke endnu færdig med alle Stikledninger, eftersom der stadig har meldt sig flere Vandforbrugere. Det vil dog kun dreje sig om Dage, inden alt vil fungere, som det skal, ved Ledningerne i Byen.

Endnu Arbejde at gøre

Endnu er der en Del Arbejde at Udføre ved Pumpestationen i Listed, F. Eks. er Iltnings- og Filtreanlægene ikke helt Færdige, og Trykket i Ledningerne vil foreløbig blive leveret af en midlertidig Hydrofor.

Den forhaadenværende Tørke har været særdeles følelig i Svaneke. Mange Brønde har i flere Uger været tomme, saa det vil hilses med Glæde, at Vandværket nu kan afhjælpe den kedelige Vandmangel.

Svaneke Byråd 1. april 1950 – 31. marts 1954

Fotograferet på sit sidste byrådsmøde i perioden.

Personerne er fra venstre:

Murermester Sejer Bech (Borgerlisten)

Sparekassedirektør Richard Kofoed (1. viceborgmester) (Borgerlisten)

Overlærer Chr. P. Nielsen (V)

Ølhandler Ejnar Larsen (A)

Borgmester Emil Andersen (A)

Kæmner H. Chrstrup Madsen

Arbejdsformand Jens A. Møller (A)

Fiskesalgsforeningsbestyrer Ole Hansen (A)

Pantefoged Theodor Hansen (B)

Avlsbruger Chr. Møller (V)

Fotograf Johannes Hammer

Der bores efter vand ved Vaseåen i 1950. Til venstre i billedet kan broen over Vaseåen til Åvej i Listed lige skimtes.

Fotograf Johannes Hammer

Maskinen til boretårnet lignede nærmest en "Storm P" opfindelse. Manden med piben er Boremester Nielsen.

Fotograf Johannes Hammer

Der nedlægges vandledninger i Oluf Høstgade (der dengang hed Nørregade). I denne som så mange andre gader lød ofte advarsels råbet: Der sprænges !!

Fotograf William Fredericia

Her er så Vagtbodgade, hvor man til højre ser "Sprøjtehuset" med den store port (det gamle ammunitionshus - magasin).

Fotograf William Fredericia

Et kig ned af Vigebakke, - Vandtårnet der endnu ikke er færdigt ses oppe i baggrunden. Gaden mangler den endelige retablering, man kan se hvordan vandledningerne nok lige er blevet tildækkede.

Fotograf Jørn Klint-Jensen

Lidt ekstra info:

Det nærliggende Aarsdale fiskerleje fik vandværk den 24. oktober 1911 (Andelsselskab)
Nexø købstad fik offentligt vandværk allerede den 12. oktober 1910.

Artikel af Eigil Jensen, Svaneke Arkiv

Tak for supplerende oplysninger:

KulturarvBornholm ønsker tillykke med 60 års jubilæet. Den sidste købstad i Danmark, der fik rindende vand - det er tankevækkende.

Det er ikke derfor vandtårnet er bygningsfredet - det skyldes arkitekten [Jørn Utzon](#).

Men man har nok glemt Pumpestationen i Listed - eller været usikker på om også Utzon havde tegnet denne. Det er der nu slet ingen tvivl om, og der arbejdes på at få fredningen af vandtårnet udvidet med pumpestationen.

I ovenstående artikel er der ikke billede af Utzons Pumpehus. Den kan nu ses i en lille artikel på [www.kulturarvbornholm.dk](http://kulturarvbornholm.dk) - <http://kulturarvbornholm.dk/site/388/>

Med venlig hilsen

Niels-Holger Larsen

Comments

You can follow this conversation by subscribing to the [comment feed](#) for this post.

KulturarvBornholm ønsker tillykke med 60 års jubilæet. Den sidste købstad i Danmark, der fik rindende vand - det er tankevækkende.

Det er ikke derfor vandtårnet er bygningsfredet - det skyldes arkitekten Jørn Utzon.

Men man har nok glemt Pumpestationen i Listed - eller været usikker på om også Utzon havde tegnet denne. Det er der nu slet ingen tvivl om, og der arbejdes på at få fredningen af vandtårnet udvidet med pumpestationen.

I ovenstående artikel er der ikke billede af Utzons Pumpehus. Den kan nu ses i en lille artikel på [www.kulturarvbornholm.dk](http://kulturarvbornholm.dk) - <http://kulturarvbornholm.dk/site/388/>

Med venlig hilsen

Niels-Holger Larsen

Posted by: Niels-Holger Larsen | [05 november 2011 at 09:47 e.m.](#)

Meget informativ artikel. Jeg kan virkelig godt lide en masse. Jeg håber at se mere af dine indlæg. Tak for at dele denne side.

Posted by: [Chester Lee](#) | [15 februar 2012 at 11:08 f.m.](#)